Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK

Matkaraportti

CTIF Volunteer Firefighters Commission, Lakitelek, Unkari
30.9.–2.10.2026

Matkan tarkoitus	Osallistuminen CTIF:n Vapaaehtoiskomission 16. kokoukseen
Edustaja	Niko Ara, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK)
Kokouspaikka	Hungarikum Liget, Lakitelek, Unkari

1. Matkan tarkoitus ja ohjelma

Osallistuin Suomen edustajana CTIF:n Vapaaehtoiskomission 16. kokoukseen Lakitelekissa Unkarissa 30.9.–2.10.2026. Varsinainen komission kokous pidettiin 1.10.2026. Ohjelmassa olivat uusien jäsenten esittäytyminen, vapaaehtoisten palokuntalaisten koulutus, Komission puheenjohtajaksi valittiin uudelleen Christoph WELTECKE sekä seuraavan kokouksen suunnittelu. Työskentelypäivä koostui aamupäivän ja iltapäivän kokous- ja esitysosuuksista.

2. Kokouksen keskeinen sisältö

Kokouksen laajin kokonaisuus käsitteli vapaaehtoisten palokuntalaisten koulutusjärjestelmiä. Eri maiden esityksistä kävi ilmi, kuinka erilaisiin lainsäädännöllisiin ja organisatorisiin ratkaisuihin eurooppalainen palokuntatoiminta perustuu. Yhteisiä teemoja olivat kuitenkin osaamisperusteisuus, käytännön harjoittelu, osaamisen ylläpito, koulutuksen saavutettavuus ja vapaaehtoisten ajankäytön huomioiminen.

Itävallassa painotetaan siirtymistä yksittäisten kurssien tarkastelusta oppimistuloksiin ja osaamiseen. Koulutus muodostaa kehityspolun paikallisesta peruskoulutuksesta erikoistuneempiin koulutuksiin. Verkko-opiskelua, blended learning -ratkaisuja ja VR-teknologiaa hyödynnetään.

Saksan viesti oli "Same mission, same risks, same competence": vapaaehtoisuus kuvaa palvelussuhdetta, ei tehtävissä vaadittavan osaamisen tasoa. Keskeinen haaste on koulutuksen yhdistäminen työhön, perheeseen ja vapaaehtoistoimintaan.

Viron järjestelmässä vapaaehtoisten koulutusta johtaa Estonian Rescue Services Agency. Peruskoulutus muodostuu ensimmäisen tason 34 tunnin ja toisen tason 52 tunnin koulutuksesta. Näitä täydentävät muun muassa hälytysajoneuvon kuljettajan, savusukelluksen, ryhmänjohtamisen, liikenneonnettomuuksien ja ensiavun koulutukset.

Sloveniassa koulutus etenee portaittain perus- ja johtamiskoulutuksesta lukuisiin erikoistumisvaihtoehtoihin. Vuonna 2025 Slovenian palokuntaliitto järjesti 192 koulutusta, joihin osallistui 4 194 henkilöä.

Alankomaissa ammatti- ja vapaaehtoispalomiehet suorittavat samoja operatiivisia tehtäviä ja noudattavat samoja koulutus- ja harjoitusohjelmia. Keskustelussa korostuivat osaamisen mittaaminen, harjoitteluun osallistumisen ja operatiivisen valmiuden seuranta sekä siirtyminen tarjontalähtöisestä koulutuksesta tarvelähtöiseen malliin.

3. Suomen mallin esittely

Esittelin kokouksessa Suomen sopimuspalokuntien koulutusjärjestelmää ja vastuunjakoa valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen tason kesken. Suomessa on noin 700 sopimuspalokuntaa ja niiden toiminnassa yhteensä noin 45 000 henkilöä, joista noin 15 000 osallistuu hälytystoimintaan.
Pelastusopisto vastaa operatiivisen sopimushenkilöstön koulutuksen opetussuunnitelmasta ja sen kehittämisestä. Pelastuslaitokset vastaavat koulutuksen alueellisesta toteuttamisesta, ja paikalliset palokunnat perehdytyksestä, viikkoharjoittelusta sekä jatkuvasta osaamisen kehittämisestä. SPEK kehittää muun muassa palokuntanuorten koulutusohjelmaa ja materiaaleja sekä laajemman palokuntatoiminnan, kuten johtamisen, kouluttajaosaamisen ja tukitoimintojen koulutuksia.
Nostin esiin myös HAKA-järjestelmän henkilökohtaisen osaamispäiväkirjan ja vertaisarvioinnin. Vuonna 2025 käyttöön otetussa mallissa osaamista voidaan osoittaa viikkoharjoituksissa ja todellisissa pelastustoiminnan tehtävissä. Tavoitteena on dokumentoida tehtävässä tarvittava osaaminen ja seurata sen ajantasaisuutta.

4. Kansainvälisen yhteistyön kehittämisen näkökulmat

Kreikan Hellenic Volunteer Firefighters Associationin esityksen mukaan tavoitteena ei tulisi olla yhden eurooppalaisen koulutusjärjestelmän luominen. Sen sijaan voitaisiin muodostaa yhteinen eurooppalainen viitekehys, joka määrittelisi keskeiset osaamisalueet ja periaatteet sekä jättäisi käytännön toteutuksen kansalliseksi. Ehdotus Common European Reference Framework for Volunteer Firefighter Training -kokonaisuudesta on myös Suomen kannalta kiinnostava jatkotyön suunta.
Eri maiden koulutusten pituudet ja rakenteet poikkeavat merkittävästi toisistaan, joten kurssien suora vertailu ei anna koko kuvaa. Olennaisempaa on tarkastella sitä, mitä vapaaehtoisen tulee tehtävässään tietää ja osata sekä miten osaaminen osoitetaan ja pidetään ajan tasalla.
Kokouksessa esiteltiin lisäksi Amerikan palokuntajärjestö OBA:n koulutustoimintaa. OBA Virtual Academylla on yli 250 000 rekisteröitynyttä käyttäjää, ja lähiopetuksissa on koulutettu yli 1 400 palokuntalaista ja muuta henkilöstöä. Kreikan toisessa esityksessä kuvattiin EU:n pelastuspalvelumekanismin yhteydessä toimivia vapaaehtoisia Support Officereita. Heidät koulutetaan tukemaan ulkomaisia pelastusmuodostelmia muun muassa tilanneraportoinnissa, lokikirjanpidossa, huollossa ja logistiikassa.

5. Johtopäätökset ja hyödyt SPEKin toiminnalle

Matkan keskeisin anti oli mahdollisuus verrata Suomen sopimuspalokuntien koulutusjärjestelmää muiden maiden ratkaisuihin. Osaamisperusteisuus, jatkuvan osaamisen osoittaminen, vapaaehtoisten ajankäytön huomioiminen ja digitaalisten oppimisratkaisujen hyödyntäminen toistuivat eri esityksissä.
Suomen HAKA-osaamispäiväkirjan ja vertaisarvioinnin kehittäminen liittyy samaan kansainväliseen suuntaukseen, jossa huomio siirtyy osallistutuista kursseista siihen, pystyykö henkilö osoittamaan tehtävässään tarvittavan osaamisen. Kokouksen vertailutietoa voidaan hyödyntää SPEKin palokuntatoiminnan ja koulutuksen kehittämisessä sekä CTIF-yhteistyössä. Erityiseksi jatkoteemaksi nousee mahdollinen eurooppalainen osaamisen viitekehys, jonka avulla eri maiden ratkaisuja voitaisiin vertailla ilman kansallisten koulutusjärjestelmien yhdenmukaistamista.

Yhteenveto: Matka tuki Suomen mallin tunnetuksi tekemistä kansainvälisessä verkostossa ja tarjosi käytännön vertailutietoa muiden maiden koulutusratkaisuista. Järjestelmien eroista huolimatta kehityssuunta on samankaltainen: koulutusmäärien lisäksi halutaan tunnistaa, osoittaa ja ylläpitää todellista operatiivista osaamista.

CTIF
VOLUNTEER
FIREFIGHTERS
COMMISSION
CTIF.ORG